

บทที่ ๒

หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์

๒.๑ วิวัฒนาการของหลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้มีประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ เรื่อง กำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ขึ้นมาหลายฉบับ โดยมีประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ฉบับแรก คือ ประกาศ เรื่อง กำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๕ โดยใช้เกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐาน จำนวน ๘ ข้อ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๐ และในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ชี้วัดเพิ่มขึ้นอีก จำนวน ๓ ข้อ สำหรับใช้กับสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยจะประกาศใช้หลักเกณฑ์ที่จะเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ขึ้น เพื่อพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งได้ชะลอการใช้หลักเกณฑ์ที่จะใช้กับสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนออกไป เนื่องจากสหกรณ์ยังขาดความพร้อม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ กรมฯ ได้ออกประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ เรื่อง กำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๑ ขึ้นมาใช้แทนหลักเกณฑ์เดิมที่มีจำนวน ๘ ข้อโดยปรับลดลง จำนวน ๑ ข้อ คงเหลือ จำนวน ๗ ข้อ และประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ รายละเอียดตามตารางแสดงการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐาน

ตารางที่ ๑ แสดงวิวัฒนาการของการจัดมาตรฐานสหกรณ์

หลักเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐาน		
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๐ จำนวน ๘ ข้อ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๑๑ ข้อ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ จำนวน ๗ ข้อ
๑) ผลการดำเนินงาน ๓ ปีบัญชี <u>ย้อนหลัง สหกรณ์มีกำไรต่อเนื่อง</u> เว้นแต่ปีใดมีอุทกภัยหรือภัย ธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อ สมาชิกและสหกรณ์โดยรวมให้ตัดปี นั้นออกไป	๑) ผลการดำเนินงาน ๓ ปีบัญชี <u>ย้อนหลัง สหกรณ์มีกำไรต่อเนื่อง</u> เว้นแต่ปีใดมีอุทกภัยหรือภัย ธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อ สมาชิกและสหกรณ์โดยรวมให้ตัดปี นั้นออกไป	๑) ผลการดำเนินงานในรอบสอง ปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผล การดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้น แต่ปีใดมีอุทกภัยหรือภัย ธรรมชาติจนเกิดความเสียหาย ต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออกไป
๒) ในรอบ ๓ ปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มี การกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อ สหกรณ์	๒) ในรอบ ๓ ปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มี การกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อ สหกรณ์	๒) ผลการดำเนินงานในรอบสอง ปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำ อันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

หลักเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐาน		
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๐ จำนวน ๘ ข้อ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๑๑ ข้อ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ จำนวน ๗ ข้อ
๓) ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ <u>และ</u> <u>สามารถส่งให้ผู้สอบบัญชีได้ตาม</u> <u>เวลาที่กฎหมายกำหนด</u>	๓) ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ <u>และ</u> <u>สามารถส่งให้ผู้สอบบัญชีได้ตาม</u> <u>เวลาที่กฎหมายกำหนด</u>	๓) ผลการดำเนินงานในรอบปี บัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบ การเงินแล้วเสร็จ <u>และ</u> ส่งให้ ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้ว นำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุม ใหญ่ของสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อย ห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี
๔) ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของสมาชิกทั้งหมด <u>ร่วมทำกิจกรรม</u> <u>หรือทำธุรกิจกับสหกรณ์</u> โดย คำนวณจากจำนวนสมาชิกที่มีสิทธิที่ จะได้รับเงินเฉลี่ยคืน	๔) ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของสมาชิกทั้งหมด <u>ร่วมทำกิจกรรม</u> <u>หรือทำธุรกิจกับสหกรณ์</u> โดย คำนวณจากจำนวนสมาชิกที่มีสิทธิที่ จะได้รับเงินเฉลี่ยคืน	๔) ผลการดำเนินงานในรอบปี บัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมี สมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด <u>ร่วมทำธุรกิจ</u> <u>กับสหกรณ์</u>
๕) สหกรณ์ต้องมีจำนวนสมาชิก ทั้งหมดไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน เว้น แต่สหกรณ์ที่โดยสภาพหรือกิจกรรม ที่ดำเนินการไม่อาจมีสมาชิกถึงหนึ่ง ร้อยคน ให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่า ห้าสิบคน โดยไม่นับรวมสมาชิก สมทบ	๕) สหกรณ์ต้องมีจำนวนสมาชิก ทั้งหมดไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน เว้น แต่สหกรณ์ที่โดยสภาพหรือกิจกรรม ที่ดำเนินการไม่อาจมีสมาชิกถึงหนึ่ง ร้อยคน ให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่า ห้าสิบคน โดยไม่นับรวมสมาชิก สมทบ	ข้อนี้ตัดออก
๖) ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบ ดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีบุคคลอื่น เช่น กรรมการ สมาชิกที่ได้รับ มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ	๖) ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบ ดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีบุคคลอื่น เช่น กรรมการ สมาชิกที่ได้รับ มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ	๕) ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบ ดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมี กรรมการดำเนินการ หรือสมาชิก ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ ประจำ

หลักเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐาน		
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๐ จำนวน ๘ ข้อ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๑๑ ข้อ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ จำนวน ๗ ข้อ
๓) ในรอบปีบัญชีย้อนหลัง ๓ ปี สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุน เพื่อสวัสดิการสมาชิกหรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง	๓) ในรอบปีบัญชีย้อนหลัง ๓ ปี สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุน เพื่อสวัสดิการสมาชิกหรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง	๖) ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการหรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง
๘) ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์	๘) ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์	๗) ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์
ในปี ๒๕๕๑ ได้เพิ่มเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน จำนวน ๓ ข้อ และชะลอการใช้หลักเกณฑ์ที่จะเพิ่มขึ้น โดยไม่ถูกนำไปใช้ในปี ๒๕๕๑		
สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน	๑. ด้านความพอเพียงของเงินทุน → $\frac{\text{ทุนสำรอง} + \text{ทุนเรือนหุ้น}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}} \times ๑๐๐$ → $\frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}} \times ๑๐๐$ ๒. คุณภาพของสินทรัพย์ $\frac{\text{หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้}}{\text{ลูกหนี้เงินให้กู้คงเหลือ}} \times ๑๐๐$ ๓. ด้านการบริหารจัดการ $\frac{\text{ค่าใช้จ่ายทั้งหมด} - \text{ดอกเบี้ยจ่าย} - \text{ค่าใช้จ่าย ด้านสวัสดิการสมาชิก}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}}$ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑.๕๐ สหกรณ์ใช้ระบบหัก ณ ที่จ่าย ไม่เกินร้อยละ ๓ ไม่ใช้ระบบหัก ณ ที่จ่าย X ๑๐๐

จากตารางที่ ๑ แสดงวิวัฒนาการของการจัดมาตรฐานสหกรณ์ จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของสหกรณ์มากยิ่งขึ้น และเกิดความเป็นธรรมกับสหกรณ์ในเรื่องระยะเวลาที่นำมาจัดมาตรฐานในบางข้อจาก สามปีบัญชีย้อนหลัง เป็นในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง เป็นต้น โดยประเด็นหลัก ๆ ที่มีการพัฒนาและปรับปรุง ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ในข้อที่ ๑ “๓ ปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีกำไรต่อเนื่อง” เป็น “รอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน”

ประเด็นที่ ๒ ในข้อที่ ๑ , ๒ และ ๗ ปรับลดระยะเวลาในการวัด จาก ๓ ปีบัญชีย้อนหลัง เป็น ๒ ปีบัญชีย้อนหลัง

ประเด็นที่ ๓ ในข้อที่ ๔ ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำกิจกรรมหรือทำธุรกิจกับสหกรณ์ เป็น สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำกิจกรรมหรือทำธุรกิจกับสหกรณ์

ประเด็นที่ ๔ ในข้อที่ ๕ “สหกรณ์ต้องมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน เว้นแต่สหกรณ์ที่โดยสภาพหรือกิจกรรมที่ดำเนินการไม่อาจมีสมาชิกถึงหนึ่งร้อยคน ให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าสิบคน โดยไม่นับรวมสมาชิกสมทบ” ตัดข้อนี้ออกไป

ประเด็นที่ ๕ ในข้อที่ ๘ “ในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์” ปรับเพิ่มเป็น ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีสุดท้าย ฯ (ข้อ ๗)

ประเด็นที่ ๖ ในทุกข้อได้มีการปรับปรุงข้อความให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒.๒ หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ที่ใช้ในปัจจุบัน

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้กำหนดยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันเกษตรกร โดยมีแผนขับเคลื่อน ๕ แผน ซึ่งในแผนที่ ๕ เป็นแผนการพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็งและยั่งยืน และในส่วนของแผน คือ เพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาสถาบันเกษตรกรด้วยตัวของสมาชิกและสถาบันเกษตรกรเองเป็นหลัก และกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหน่วยงานให้การสนับสนุนเท่าที่จำเป็น เพื่อให้สมาชิกมีบทบาทสำคัญในการบริหารและพัฒนาสถาบันด้วยตนเอง ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ใช้การจัดมาตรฐานสหกรณ์เป็นกลไกหลักในการพัฒนาระบบสหกรณ์ โดยเน้นให้สหกรณ์มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตนเองให้ผ่านมาตรฐาน

กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงได้มีการปรับปรุงการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ใหม่ และได้ออกประกาศ เรื่อง กำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ และกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ออกเป็นสี่ระดับ คือ

๑. มาตรฐานดีเลิศ
๒. มาตรฐานดีมาก
๓. มาตรฐานดี
๔. ไม่ผ่านมาตรฐาน

โดยใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ๗ ข้อ ตามเดิม แต่ได้เพิ่มเติมการประเมินการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น ๒ ส่วน คือ ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ รวมทั้งสิ้น ๑๓๗ ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดมาตรฐานสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ จำนวน ๑๓๗ ข้อ โดยมีคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ประกอบด้วย

๑. คะแนนจากผลการดำเนินงานของสหกรณ์	๗๐ คะแนน
๒. คะแนนจากกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์	๓๐ คะแนน

หลักเกณฑ์การจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์

คะแนนตั้งแต่ ๙๖ ขึ้นไป	ได้เกรด A	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีเลิศ
คะแนนตั้งแต่ ๘๖-๙๕.๙๙	ได้เกรด B	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีมาก
คะแนนตั้งแต่ ๗๖-๘๕.๙๙	ได้เกรด C	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดี
คะแนนต่ำกว่า ๗๖	ได้เกรด F	ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

ตารางที่ ๒ การจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ (๑๓๗ ข้อ)

ข้อ	เกณฑ์ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน			กระบวนการบริหาร	หมายเหตุ
		ข้อที่เกี่ยวข้อง	ข้อไม่ผ่าน	ข้อที่ผ่าน	ข้อที่เกี่ยวข้อง	
๑	ผลการดำเนินงานใน รอบสองปีบัญชี ย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงาน ไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก	๑-๓ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑-๒	๓	๔-๘ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	หลักเกณฑ์ของคะแนนตามโปรแกรม ใน PDA จำนวน ๑๓๗ ข้อ ๑. ผลการดำเนินงาน คะแนน ๗๐% ๒. กระบวนการบริหาร คะแนน ๓๐%
๒	ผลการดำเนินงานใน รอบสองปีบัญชี ย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือได้ว่า ทุจริตต่อสหกรณ์	๙-๑๐ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๙	๑๐	๑๑-๘๖ (เลือกตอบได้หลายข้อตามประเภทของสหกรณ์)	
๓	ผลการดำเนินงานใน รอบสองปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำ การเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายใน หนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี	๘๗-๙๐ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๘๗-๘๙	๙๐	๙๑-๙๕ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	
๔	ผลการดำเนินงานใน รอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิก ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์	๙๖-๑๐๓ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๙๖-๑๐๐	๑๐๑-๑๐๓	๑๐๔-๑๐๘ (เลือกตอบได้หลายข้อ)	

ข้อ	เกณฑ์ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน			กระบวนการบริหาร	หมายเหตุ
		ข้อที่เกี่ยวข้อง	ข้อไม่ผ่าน	ข้อที่ผ่าน	ข้อที่เกี่ยวข้อง	
๕	ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติงานประจำ รับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้าง ต้องมีกรรมการดำเนินการ หรือ สมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ	๑๐๙-๑๑๒ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑๐๙-๑๑๐	๑๑๑-๑๑๒	๑๑๓-๑๑๗ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	
๖	ผลการดำเนินงานใน รอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการ จัดสรรกำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์ อย่างน้อยหนึ่งครั้ง	๑๑๘-๑๒๔ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑๑๘-๑๒๒	๑๒๓-๑๒๔	๑๒๕-๑๓๑ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	
๗	ผลการดำเนินงานใน รอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ ต้องไม่กระทำ การอันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์	๑๓๒-๑๓๓ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑๓๒	๑๓๓	๑๓๔-๑๓๗ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	

เกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อ ๑-๑๓๗ สหกรณ์ทุกประเภทต้องรายงาน ยกเว้นเกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อ ๑๑-๘๖ กระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ สหกรณ์ต้องรายงานตามประเภทของสหกรณ์ ดังนี้

๑. ข้อ ๑๑-๒๗ (การติดตามผลการปฏิบัติงาน งานการเงิน การจัดทำบัญชี และการจัดทำงบดุล) สหกรณ์ทุกประเภทต้องรายงาน
๒. ข้อ ๒๘-๕๕ (ธุรกิจสินเชื่อ และธุรกิจรับฝากเงิน) สหกรณ์ประเภทการเกษตร ประมง นิคม บริการ ออมทรัพย์ และเครดิตยูเนียน ต้องรายงาน
๓. ข้อ ๕๖-๗๓ (ธุรกิจซื้อ) สหกรณ์ประเภทการเกษตร ประมง นิคม บริการ และร้านค้า ต้องรายงาน
๔. ข้อ ๗๔-๘๖ (ธุรกิจขาย) สหกรณ์ประเภทการเกษตร ประมง นิคม และบริการ ต้องรายงาน

ตารางที่ ๓ สรุปหลักเกณฑ์การวัดกระบวนการบริหารแยกตามประเภทสหกรณ์

กระบวนการบริหาร (หัวข้อ)	ข้อที่	ประเภทสหกรณ์ที่ต้องดำเนินการ		
		การเกษตร, ประมง, นิคม, บริการ	ร้านค้า	ออมทรัพย์, เครดิตยูเนียน
การติดตามผลการปฏิบัติงาน	๑๑-๑๕	✓	✓	✓
งานการเงิน	๑๖-๒๓	✓	✓	✓
การจัดทำบัญชี	๒๔-๒๕	✓	✓	✓
การจัดทำงบดุล	๒๖-๒๗	✓	✓	✓
ธุรกิจสินเชื่อ	๒๘-๔๓	✓	-	✓
ธุรกิจรับฝากเงิน	๔๔-๕๕	✓	-	✓
ธุรกิจการซื้อ	๕๖-๗๓	✓	✓	-
ธุรกิจการขาย	๗๔-๘๖	✓	-	-

๒.๓ เจตนารมณ์และความสำคัญของหลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานในแต่ละข้อ

การจัดมาตรฐานสหกรณ์นับได้ว่าเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญตัวหนึ่งของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ เป็นอย่างดี สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ โดยกลุ่มวิจัยและพัฒนาสหกรณ์ จึงได้นำผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : มาตรฐานสหกรณ์ บางส่วนที่เกี่ยวข้อง ของ ผชช.บริสุทธิ์ เปรมประพันธ์ มานำเสนอในหนังสือเล่มนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ได้นำไปใช้อธิบายถึงเจตนารมณ์ และความสำคัญของเกณฑ์ในแต่ละข้อได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มี ผลการดำเนินงานไม่ขาดทุนเว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและ สหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อที่ ๑ สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจที่มีแหล่งเงินทุน ส่วนใหญ่มาจากสมาชิก และสหกรณ์ต้องใช้จ่ายเงินทุนของสมาชิกเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น สหกรณ์ ต้องดำเนินธุรกิจด้วยความระมัดระวัง มีความรอบคอบ เพื่อให้สหกรณ์สามารถให้ผลตอบแทนคืนทุนแก่สมาชิก ตามภาวะผูกพันที่สหกรณ์มีต่อสมาชิก หรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ เพื่อไม่ให้สหกรณ์ขาดทุน สหกรณ์ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งมีการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management)

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๑ ผลการดำเนินงานองค์กรที่ไม่ขาดทุนหรือมีกำไร ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจทั่วไป รวมทั้งสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นในช่วงระยะสั้น หรือระยะยาว และเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่จะต้องบริหารงานให้ผลประกอบการมีกำไรหรือไม่ขาดทุน เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารองค์กรมีความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

การที่สหกรณ์บริหารงานไม่ให้เกิดการดำเนินงานขาดทุน ต้องเกิดจากผู้บริหารสหกรณ์ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีการวางแผนกลยุทธ์เพื่อช่วยกำหนดทิศทางในการ

ดำเนินงาน สหกรณ์ต้องอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง และสหกรณ์ต้องบริหารทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าอย่างเต็มที่ จึงจะช่วยให้สหกรณ์ดำเนินงานประสบความสำเร็จ จนมีผลตอบแทนหรือกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้ ผลตอบแทนหรือกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น จะทำให้เกิดผลดี และสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ได้ ดังนี้

๑. สหกรณ์มีภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่น่าเชื่อถือของสมาชิกสหกรณ์ และเป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า พันธมิตร ประชาชนทั่วไป สถาบันการเงิน และหน่วยราชการ เป็นต้น และหากสหกรณ์มีกำไรอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สหกรณ์เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย และต้นทุนของเงินทุนที่ได้รับสำหรับองค์กรที่มีผลประกอบการที่ดี และมีธรรมาภิบาล หน่วยราชการพร้อมที่จะให้การสนับสนุนทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน สหกรณ์จะมีความเข้มแข็งมากขึ้นจากการที่มีต้นทุนในการดำเนินงานลดลง ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธาเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์มากขึ้น และคู่ค้าเข้ามาเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ ทำให้ลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน

๒. สมาชิกในฐานะผู้ถือหุ้นได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน (ค่าหุ้น) ในรูปของเงินปันผล และได้รับเงินเฉลี่ยคืนจากการทำธุรกิจกับสหกรณ์ ทำให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธากับสหกรณ์ เกิดความพึงพอใจ จะทำให้สหกรณ์สามารถระดมเงินค่าหุ้นจากสมาชิกได้ง่ายขึ้น ทำให้สหกรณ์มีทุนภายในมากขึ้น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสหกรณ์ และเป็นการช่วยผลักดันให้สมาชิกเห็นประโยชน์ของการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และเข้ามามีส่วนในการทำธุรกิจและเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์มากขึ้น

๓. คณะกรรมการดำเนินงานและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จะได้รับผลตอบแทนเป็นเงินโบนัสที่จัดสรรจากกำไรสุทธิ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์อาจได้รับการพิจารณาความดีความชอบ เลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ หรือได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีผลการดำเนินงานที่ดี ซึ่งเป็นการแสดงถึงความมีประสิทธิภาพของทีมงาน ทำให้สหกรณ์สามารถรักษานักงานที่ดี มีความรู้ความสามารถไว้ได้ และในขณะเดียวกัน สหกรณ์ชักชวนบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการเข้ามาทำงานกับสหกรณ์ได้

๔. สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานมีผลกำไรในแต่ละปี สหกรณ์ต้องจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสำรองและทุนสะสมต่าง ๆ ตามกฎหมายและตามข้อบังคับของสหกรณ์ ซึ่งทุนดังกล่าวจะเป็นทุนภายในของสหกรณ์เอง การสะสมทุนสำรองไว้จำนวนมาก ๆ จะเป็นการสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินให้กับสหกรณ์ เพราะเงินสำรองคือทุนของสหกรณ์เอง ไม่ต้องจ่ายผลตอบแทน เช่น การกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกต้องมีการจ่ายเงินให้กับผู้ให้กู้ในรูปดอกเบี้ย และการถือหุ้นจากสมาชิก หากสหกรณ์มีกำไรอาจต้องจ่ายเงินในรูปเงินปันผลตามหุ้น การมีทุนสำรองจำนวนมาก จึงสามารถรองรับหรือป้องกันผลกระทบจากความเสียด้านธุรกิจและการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้

หากสหกรณ์มีผลประกอบการขาดทุน จะต้องนำทุนสำรองไปชดเชยการขาดทุน ทำให้ทุนสำรองลดลงจะทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ลดลงด้วย เนื่องจากทุนภายในไม่เพียงพอในการดำเนินงานต้องใช้ทุนภายนอก เช่น เงินฝาก เงินกู้ ซึ่งสามารถถอนคืนได้และผูกพันผลตอบแทนที่ต้องจ่ายให้ผู้ให้กู้ในรูปดอกเบี้ย

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในข้อที่ ๑ เป็นการวัดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และความสามารถของฝ่ายจัดการสหกรณ์ แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ที่ใช้ในข้อนี้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ โดยการจัดทำและใช้แผนกลยุทธ์เป็นกลไกในการดำเนินงานของสหกรณ์ การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ธรรมาภิบาล และการบัญชีสำหรับผู้บริหาร

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๒ สหกรณ์จำเป็นต้องรักษาเงินทุนของสมาชิก โดยการไม่เอารััดเอาเปรียบกัน การไม่ทุจริต ซึ่งเป็นปกติที่จำเป็นสำหรับทุกองค์กรและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร โดยมีแนวคิดมาจากหลักการสหกรณ์ ความเท่าเทียมกัน คุณธรรมของสหกรณ์ ภาพลักษณ์ขององค์กร และธรรมาภิบาล (ความโปร่งใส)

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๒ ปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นในองค์กรใด จะเป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมและความหายนะ ความไม่เจริญ และนำมาซึ่งความล่มสลายในที่สุด เนื่องจากผลจากการทุจริต จะทำให้องค์กรต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสูญเสียทรัพยากรขององค์กรไป โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือรายได้ต่อองค์กร ทำให้คนในองค์กรเกิดความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจระหว่างกันเอง การดำเนินงานด้อยประสิทธิภาพลง และหากข้อมูลการทุจริตเผยแพร่ออกไปสู่ภายนอก องค์กรจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือและไม่ได้รับความไว้วางใจจากสังคมโดยทั่วไป โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสหกรณ์ เช่น สมาชิกสหกรณ์ เจ้าหนี้ สถาบันการเงิน คู่ค้า เป็นต้น

ดังนั้น สหกรณ์จึงไม่ควรให้ปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นในสหกรณ์ โดยสหกรณ์ต้องให้ความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตในทุกกระบวนการทำงานด้วยการกำหนดให้มีการตรวจสอบ และการควบคุมระหว่างกันเองในแต่ละกระบวนการทำงาน ซึ่งเรียกว่ากระบวนการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบ การป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตกับสหกรณ์ทำให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. เป็นการแสดงถึงความมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสหกรณ์ ที่ทำให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่น่าเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

๒. เป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคลากรของสหกรณ์เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญให้องค์กรประสบความสำเร็จ

๓. สหกรณ์ที่ไม่มีการทุจริตจะไม่ทำให้เกิดต้นทุนเพิ่มขึ้นจากความเสียหาย และไม่ต้องเสียเวลาในการติดตาม สอบสวนหาผู้กระทำความผิด หากไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้ หรือยังไม่ได้รับการชดเชย ก็จะทำให้มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตั้งหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้สหกรณ์มีกำไรลดลงหรือขาดทุนได้

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในข้อที่ ๒ เป็นการวัดความโปร่งใสของสหกรณ์ แนวทางการพัฒนา และส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ในข้อนี้โดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริม

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นสุดปีทางบัญชี

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๓ ต้องการให้คณะกรรมการสหกรณ์มีความรับผิดชอบในการจัดทำงบการเงินให้เสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเป็นตัววัดที่มีระยะเวลาในการวัดที่ชัดเจน

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๓ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และองค์กรธุรกิจทั่วไป กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินภายในระยะเวลาที่กำหนด การที่สหกรณ์จะสามารถจัดทำงบการเงินให้แล้วเสร็จและได้รับการตรวจสอบ สามารถนำไปเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ได้ภายในร้อยห้าสิบวันนั้น สหกรณ์จะต้องจัดให้มีการทำบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ในการดำเนินธุรกิจให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน จะทำให้เกิดผลดี และสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๓.๑ การที่มีการบันทึกบัญชีประกอบการดำเนินธุรกิจแต่ละธุรกิจให้ถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน จะเป็นการตรวจสอบและประเมินผลการประกอบการของสหกรณ์ว่ามีรายได้รายจ่ายในแต่ละธุรกิจที่ดำเนินงานในช่วงเวลาที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ทั้งนี้ เอกสารประกอบการลงบัญชีย่อมต้องมีการตรวจสอบและอนุมัติการเบิกจ่ายและการรับเงินทุกฉบับ ดังนั้น จึงเป็นกระบวนการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ อันเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตได้อีกทางหนึ่ง

๓.๒ การบันทึกบัญชีให้เป็นปัจจุบันจนสามารถจัดทำงบดุลประจำเดือนได้ทุกเดือน จัดทำงบกำไรขาดทุน และงบดุล ณ ช่วงเวลาใด เวลาหนึ่งตามที่ต้องการได้นั้น สหกรณ์จะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการติดตามผลการดำเนินงาน และใช้ประกอบการพยากรณ์แนวโน้มการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แต่ละประเภทได้ หากมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ทันเวลาที่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่สหกรณ์ได้วางแผนไว้

๓.๓ ระบบบัญชีเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ประสบความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงได้ การบันทึกข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ในธุรกิจด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถประเมินผลการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ซึ่งระบบบัญชีสามารถตรวจสอบฐานะทางเศรษฐกิจของสหกรณ์ได้ ว่าสหกรณ์มีความมั่นคงทางการเงิน มีต้นทุนค่าใช้จ่าย มีความสามารถในการทำกำไร และมีสภาพคล่องทางการเงินเพียงใด

๓.๔ การที่สหกรณ์มีระบบบัญชีที่ดี จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้ตัวเลขและข้อมูลทางธุรกิจที่เกิดขึ้นไปใช้ในการวางแผนการขยายธุรกิจในอนาคตได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

๓.๕ การที่สหกรณ์สามารถจัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ และนำเสนอที่ประชุมใหญ่ได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้บริหารสหกรณ์ และยังเป็น การแสดงถึงการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล จึงทำให้สหกรณ์ได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีภาพลักษณ์ที่ดี

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในข้อที่ ๓ เป็นการวัดถึงการรักษา ระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎหมายของสหกรณ์ แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ในข้อนี้ ใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๔ มาจากกฎหมายสหกรณ์ คือ สหกรณ์ต้องดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์แก่บรรดาสมาชิก ดังนั้น การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ จึงเน้นการให้บริการสมาชิกสหกรณ์เป็นหลัก ถ้าหากสมาชิกสหกรณ์ขาดความศรัทธาและไม่มีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ สหกรณ์ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ควรชี้แจงทำความเข้าใจ หรือให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก การเพิ่มช่องทางสื่อสารกับสมาชิก และจัดทำแบบสอบถามความต้องการของสมาชิก

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๔ สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีสมาชิกเป็นทั้งเจ้าของและผู้ให้บริการ การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ จึงจำเป็นต้องให้สมาชิกเข้ามาทำธุรกิจกับสหกรณ์ เพื่อให้มีปริมาณธุรกิจมากพอจนถึงจุดคุ้มทุนและทำให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานต่อไปได้ หรือทำให้เกิด Economy Of Scale เพื่อให้สหกรณ์มีต้นทุนต่อหน่วยลดลง สามารถบริการสมาชิกในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่ง และสมาชิกเกิดความพึงพอใจเข้ามาใช้บริการกับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สหกรณ์จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ให้ได้มากที่สุด โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม คือ เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของสมาชิกให้กับสหกรณ์ นำไปใช้กำหนดทิศทางหรือ

กิจกรรมทางธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนสหกรณ์ต้องจัดทำแผนธุรกิจ และสร้างแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เข้าถึงสมาชิกทุกคน

การที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ จะทำให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๔.๑ เป็นการสร้างความมั่นคงทางธุรกิจ และเพิ่มศักยภาพในการดำเนินธุรกิจให้กับสหกรณ์ ในการอำนวยความสะดวก หรือให้บริการทางธุรกิจให้กับสมาชิกได้ตามที่สมาชิกต้องการและเกิดความพึงพอใจสูงสุด สมาชิกเกิดความภักดีต่อสหกรณ์

๔.๒ สหกรณ์สามารถสร้างผลตอบแทนเพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก รวมทั้งการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิกได้มากขึ้น

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการ และธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมาย ให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๕ การดำเนินงานของสหกรณ์จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงิน และเอกสารของสหกรณ์ กรณีที่มอบหมายคณะกรรมการดำเนินการทำหน้าที่เป็นพนักงานสหกรณ์ควรกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งวางแผนระยะยาวที่สหกรณ์ จะจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๕ การจัดจ้างเจ้าหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบของสหกรณ์ที่มีต่อสมาชิกที่ต้องจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานประจำ เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและผู้มาติดต่อทำธุรกิจ และเพื่อให้การดำเนินธุรกิจและการให้บริการสมาชิกเกิดเป็นรูปธรรม สหกรณ์ต้องกำหนดตำแหน่งงานที่มีความเหมาะสมกับโครงสร้างและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพจะช่วยให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ประสบความสำเร็จได้

การที่สหกรณ์จัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์จะเกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. จะทำให้การบริหารงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้กับสหกรณ์ สามารถนำนโยบายของฝ่ายบริหารมาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน และทำหน้าที่บริการสมาชิกและสนองตอบความต้องการของสมาชิกได้อย่างเต็มที่

๒. การที่สหกรณ์สามารถจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำได้ เป็นการแสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเองของสหกรณ์ ซึ่งจะเป็นการสร้างที่น่าเชื่อถือให้กับบุคคลภายนอก

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการ หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๖ มาจากกฎหมายสหกรณ์ และหลักการสหกรณ์ สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือสมาชิก ชุมชน และสังคม ถ้าสหกรณ์มีส่วนเหลือจากการดำเนินธุรกิจต้องจ่ายคืนแก่สมาชิก ชุมชน และสังคม

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๖ การจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการ ทุนสาธารณประโยชน์ ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของสหกรณ์คือ มีความรับผิดชอบต่อสมาชิก และมีความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ทำให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นไปตามหลักการสหกรณ์ หลักธรรมาภิบาล และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรับผิดชอบต่อสมาชิก ชุมชน และสังคม จะทำให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. สมาชิกจะได้รับ การดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการ เพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นและสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมจะได้รับการเอาใจใส่จากสหกรณ์มากขึ้น เนื่องจากถ้าส่วนหนึ่ง สหกรณ์จะต้องจัดสรรไว้สำหรับ เป็นทุนสวัสดิการให้กับสมาชิกและครอบครัว เพื่อให้สมาชิกมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น และจัดสรร เป็นทุนสาธารณประโยชน์ เพื่อใช้ในกิจการสาธารณประโยชน์ ทำให้สังคมและ ชุมชน ได้รับสิ่งที่ดี เพื่อให้มีการ อยู่ร่วมกันอย่างอยู่เย็นเป็นสุข รวมทั้งมีส่วนช่วยรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งแสดงถึง ความรับผิดชอบของสหกรณ์ ต่อสังคม (Cooperative Social Responsibility: CSR) สหกรณ์จะได้รับการ ยกย่อง เชิดชู จากสังคมว่าเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม และมีธรรมาภิบาล ช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง เป็นการ เพิ่มภาพลักษณ์ให้สหกรณ์มากยิ่งขึ้น

๒. สมาชิกเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น และมีความภักดีต่อสหกรณ์มากขึ้น ให้ความร่วมมือกับ สหกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้สหกรณ์มีความเข้มแข็งในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอัน เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๗ มาจากเรื่องหลักนิติธรรมในการดำเนินงาน ของทุกองค์กรต้องมีการกำหนดกติกาให้คนในองค์กรถือปฏิบัติ ซึ่งใครจะละเมิด ฝ่าฝืนกฎหมาย มิได้ ต้องรักษา กฎ กติกา มีเสรีภาพภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ไม่ไปรบกวนสิทธิเสรีภาพของคนอื่น

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๗ การไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบหรือคำสั่ง นายทะเบียนสหกรณ์ ถือว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานที่สหกรณ์พึงปฏิบัติ และเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ดำเนินงานด้วยความมีเหตุมีผล และยึดหลักนิติธรรมในการดำเนินงาน ข้อกำหนด กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นกรอบแนวทางในการควบคุมให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไป อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม เป็นไปตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ผู้บริหารจึงต้องกำหนดมาตรการในการกำกับ ควบคุม ให้สหกรณ์ดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีและสร้างความ เข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. การดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมาย เป็นการสร้างระบบการควบคุมภายในแบบ หนึ่ง เพื่อให้ป้องกันการเกิดความเสียหายขึ้นในสหกรณ์ได้

๒. สหกรณ์จะไม่ถูกนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้แก้ไขข้อบกพร่อง เป็นการแสดงถึงความเป็น เอกภาพในการดำเนินงาน และทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการบริหารงานโดยไม่สูญเสีย ทรัพยากร ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

๓. การที่สหกรณ์ปฏิบัติตามข้อกำหนดของนายทะเบียนสหกรณ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างความชัดเจน โปร่งใส ในการดำเนินงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์มีความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ของสหกรณ์ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงเกิดความไว้วางใจและศรัทธาสหกรณ์มากขึ้น